

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва магістерської програми)

на тему: «Облік, аудит та аналіз в системі управління дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями торговельного підприємства (на прикладі ТОВ «ТАВРІЯ В»)»

Виконавець:

студентка 6 курсу 61 групи ФМОІТ

Гонгало О.О.

(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шерер І.Л.

(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

ОДЕСА – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні значна увага приділяється таким поняттям, як дебіторська та кредиторська заборгованість. Головною проблемою в даних умовах господарювання є неповне та несвоєчасне виконання суб'єктами своїх зобов'язань. Це проявляється в порушенні домовленостей між сторонами, стосовно строків оплати та поставки товарів, робіт, послуг. Розрахункові операції представляють собою основу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, при здійсненні яких, з однієї сторони, виникає дебіторська заборгованість, а з іншої – кредиторська. Необхідно відзначити, що виникнення останньої негативно впливає на діяльність суб'єкта господарювання. Таким чином, господарюючим суб'єктам необхідно здійснювати ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, постійно аналізувати їх рівень та не допускати прострочення.

Мета дослідження вивчення теоретичних положень та практичних аспектів обліку, аудиту та аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості.

Завдання дослідження:

- визначити основні теоретичні положення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, зокрема з'ясувати їх сутність, особливості оцінки та класифікації;
- розглянути нормативно-правову базу обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами, зокрема ознайомитися з особливостями міжнародного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості;
- розглянути особливості бухгалтерського обліку дебіторської та кредиторської заборгованості базового підприємства та розробити конструктивні пропозиції стосовно його вдосконалення;
- провести аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості та співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на базовому підприємстві за даними фінансової звітності та на основі результатів контролю та аналізу запропонувати управлінські рішення;
- визначити основні концепції аудиту розрахунків дебіторської та кредиторської заборгованості.

Об'єкт дослідження. Система бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

Предмет дослідження. Сукупність організаційних, методичних, технічних прийомів організації, обліку, аналізу та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості.

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи використовувалися загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція) та спеціальні (безпосереднє спостереження, групування, графічний метод, порівняння, опитування) методи. Крім того, було використано аналіз коефіцієнтів та прийом порівняння – для виявлення критеріїв ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Розрахунково-аналітичні методи використовувалися при визначенні оптимального розміру товарної дебіторської заборгованості.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження були законодавчі, нормативно-правові документи, інструкції, методичні вказівки, П(С)БО, МСФЗ, МСА, збірники наукових праць, навчальні посібники, інформація з періодичних видань, ресурси глобальної мережі Інтернет, первинні, розпорядчі, реєстраційні документи, фінансова звітність базового підприємства тощо.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (78 найменувань) та 31-го додатка. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінки. Основний зміст викладено на 87 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 6 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповіді на конференції: «Порівняльний аспект обліку кредиторської заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі було проведено аналіз існуючих підходів до сутності дебіторської та кредиторської заборгованості в науковому середовищі, розглянуті питання порядку класифікації, а також виявлені основні причини виникнення дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємстві. Розглядалися питання нормативно-правового регулювання відображення розрахункових операцій з дебіторами та кредиторами в обліку. Була розглянута порівняльна характеристика обліку кредиторської заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ.

В другому розділі було проведено дослідження з питань практики обліку дебіторської та кредиторської заборгованості в ТОВ «ТАВРІЯ В», були визначені недоліки та надані конструктивні пропозиції стосовно удосконалення організації обліку на підприємстві.

В третьому розділі було викладено методiku аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості. Проведено аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ТАВРІЯ В». Здійснено розрахунок оптимального розміру товарної дебіторської заборгованості для ТОВ «ТАВРІЯ В».

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження зроблено наступні висновки та пропозиції.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення сутності понять «дебіторська заборгованість» та «кредиторської заборгованості». Провівши детальний аналіз існуючих підходів до сутності дебіторської та кредиторської заборгованості в науковому середовищі нами були узагальнені та запропоновані наступні їх визначення.

Дебіторська заборгованість – це фінансова категорія, яка представляє собою сукупність специфічних фінансових відносин з приводу способів та строків розрахунків між постачальниками та покупцями, яка набуває форми оборотного або необоротного активу постачальника – потенційно позитивного грошового потоку.

Кредиторська заборгованість – це зобов'язання, які виникають в результаті правових відносин між сторонами, які мають документальне підтвердження стосовно

тимчасового залучення суб'єктом господарювання у власне користування грошових коштів, які йому не належать.

Під класифікацією дебіторської та кредиторської заборгованості розуміють групування розрахунків з дебіторами та кредиторами за певними ознаками залежно від певних критеріїв чи для досягнення певних цілей.

Дебіторську та кредиторську заборгованість регламентують чинні нормативно-правові документи, які забезпечують облік та контроль за правильним та раціональним використанням коштів.

Сьогодні, коли українські підприємства співпрацюють із зарубіжними партнерами, набуває актуальності питання необхідності приведення вітчизняної системи обліку до вимог міжнародних стандартів. У обліку розрахунків із кредиторами за П(С)БО та МСФЗ є низка відмінностей, але є і спільні риси. На нашу думку, для досягнення єдиного погляду в розумінні облікової категорії «кредиторська заборгованість» необхідно розглядати її як зобов'язання, яке виникає під час господарських відносин, та підлягає поверненню в певний строк.

Компанія «ТАВРІЯ В» – всеукраїнська мережа супермаркетів, заснована у 1992 році. Ключові бізнес-напрямки компанії: роздрібна торгівля; підприємства громадського харчування; виробництво власної продукції; будівництво та девелопмент; приват-лейбл.

ТОВ «ТАВРІЯ В» здійснює складає фінансову звітність відповідно до МСФЗ.

Організація обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами в ТОВ «ТАВРІЯ В» в цілому відповідає вимогам чинного законодавства. Проте існують певні недоліки:

1. В Наказі про облікову політику ТОВ «ТАВРІЯ В» відсутній графік документообігу. Ми вважаємо, що цей недолік необхідно виправити, оскільки наявність даного документу сприятиме покращенню усієї роботи на підприємстві, посиленню контрольних функцій бухгалтерського відділу.

2. Належним чином не організований облік розрахунків із покупцями та замовниками. На нашу думку, доцільним буде впровадження в ТОВ «ТАВРІЯ В» плану-графіку роботи з дебіторами стосовно інкасації заборгованості, яка базується на інвентаризації заборгованості, її ранжуванні за строками, забезпеченості та надійності повернення. Такий план-графік полегшить роботу бухгалтера, дозволить ефективно управляти дебіторською заборгованістю, вчасно виявляти прострочену заборгованість та швидко приймати рішення стосовно дебіторів, які не вчасно розраховуються з підприємством.

3. Належним чином не організований облік розрахунків із постачальниками та підрядниками. Для вдосконалення аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ТОВ «ТАВРІЯ В» необхідно впровадити в облікову систему наступні первинні документи: «Відомість розрахунків із постачальниками (підрядниками)» – в якій будуть відображатися всі операції, які здійснювалися з кожним постачальником (підрядником) протягом року; «Журнал надходження товарно-матеріальних цінностей (послуг) від постачальників (підрядників)» – хронологічний перелік первинних документів стосовно отримання від постачальників (підрядників) товарно-матеріальних цінностей (послуг).

На нашу думку, введення вище перерахованих документів дасть можливість вдосконалити облік кредиторської заборгованості в ТОВ «ТАВРІЯ В» шляхом забезпечення контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою товарно-

матеріальних цінностей, що, в свою чергу, підвищить рівень платіжної дисципліни ТОВ «ТАВРІЯ В».

В процесі проведення аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами нами були виконані наступні дії:

- розроблено модель аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- сформовані тести внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та зобов'язань;
- розроблені план та програма аудиту;
- сформовані робочі документи з відображенням в них виявлених невідповідностей;
- розроблений аудиторський висновок;
- надані рекомендації стосовно вдосконалення аналітичного обліку кредиторської заборгованості. В обліку пропонується ввести аналітичні рахунки до субрахунку 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а саме: 631.1.1 «Заборгованість за товари з майбутньою оплатою»; 631.1.2 «Заборгованість за роботи та послуги з майбутньою оплатою»; 631.2.1 «Заборгованість за товари, відстрочена»; 631.2.2 «Заборгованість за роботи і послуги, відстрочена»; 631.3.1 «Прострочена заборгованість за товари»; 631.3.2 «Прострочена заборгованість за роботи та послуги»; 632.1.1 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками з майбутньою оплатою»; 632.2.1 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, відстрочена»; 632.3.1 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, прострочена».

Саме за допомогою вищевказаних рахунків відстежуються кредиторська заборгованість, терміни її погашення.

Аналіз співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості свідчить про наступне:

- загальний обсяг дебіторської заборгованості зменшився протягом аналізованого періоду. Цьому сприяло скорочення обсягу дебіторської заборгованості за розрахунками;
- загальний розмір кредиторської заборгованості протягом року збільшився. Це відбулося за рахунок збільшення іншої поточної кредиторської заборгованості;
- порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості показав, що кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську;
- співвідношення між заборгованостями нераціональне, оскільки кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську заборгованості більше ніж на 10 %.

Дотримання дебіторами договірних термінів платежів дасть змогу ТОВ «ТАВРІЯ В» своєчасно розраховуватися з кредиторами та мати у своєму розпорядженні вільні кошти в обігу. Більш швидка оборотність кредиторської заборгованості компенсується перевищенням коштів, які надійшли від дебіторів, над сумами, сплаченими кредиторами.

На основі методики розрахунку оптимального розміру дебіторської заборгованості аналізоване підприємство має можливість обрати найбільш ефективну форму управління дебіторською заборгованістю, що є, в свою чергу, додатковим джерелом отримання готівкових коштів для фінансування поточної діяльності.

АНОТАЦІЯ

Гонгало О.О.   «Облік, аудит та аналіз в системі управління
(прізвище та ініціали студента)   *(назва кваліфікаційної роботи)*
дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями торгівельного підприємства
(на прикладі ТОВ «Таврія В»)»
 кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«071 Облік і оподаткування» за освітньою програмою
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
 Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – система обліку, аудиту та аналізу дебіторської заборгованості та зобов'язань в системі управління торгівельним підприємством.

У роботі розглянуто нормативно-правові особливості облікового забезпечення дебіторської заборгованості та зобов'язань підприємств.

Проаналізовано діючу практику обліку та аудиту на ТОВ «Таврія В».

Запропоновано напрямки удосконалення організації обліку шляхом доробки облікової політики підприємства; впровадження плану-графіку роботи з дебіторами; вдосконалення аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками шляхом впровадження низки облікових регістрів.

Ключові слова: заборгованість, дебітори, кредитори, зобов'язання класифікація, облік, аудит, аналіз, управління.

ANNOTATION

Gongalo A.O.   « Accounting, audit and analysis in the management system
(students surname and initials)   *(work title)*
of receivables and liabilities of a trading company (on the example of LTD «Tavria V»
 Thesis for master degree in a specialty
«071 Accounting and taxation» under the master's program
«Accounting, audit and taxation of entrepreneurial activity»
 Odessa national economic university
 Odessa, 2020

Master's qualification work consists of three sections. The object of research - the system of accounting, auditing and analysis of receivables and liabilities of a trading company.

The paper considers the regulatory and legal features of accounting for receivables and liabilities of enterprises.

The current practice of accounting and audit at LTD «Tavria V» was analyzed.

The directions of improvement of the organization of the account by completion of the accounting policy of the enterprise are offered; introduction of the plan-schedule of work with debtors; improving the analytical accounting of settlements with suppliers and contractors by introducing a number of accounting registers.

Key words: debt, debtors, creditors, liabilities classification, accounting, audit, analysis, management